

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD RS ZA MAKROEKONOMSKE
ANALIZE IN RAZVOJ

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2012

15. marec 2012

Pomladanska napoved glavnih makroekonomskih agregatov Slovenije

	2011	2012	2013	2014
		Pomladanska napoved		
GOSPODARSKA AKTIVNOST				
BDP, realna rast v %	-0,2	-0,9	1,2	2,2
BDP, v mio EUR, tekoče cene	35.639	35.641	36.589	38.059
BDP na prebivalca v EUR, tekoče cene	17.364	17.428	17.860	18.551
ZAPOSLENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST				
Zaposlenost, statistika nacionalnih računov, rast v %	-1,7	-2,2	-1,2	-0,3
Število registriranih brezposelnih, povprečje leta, v tisoč	110,7	118,8	123,9	121,6
Stopnja registrirane brezposelnosti v %	11,8	12,9	13,5	13,3
Stopnja brezposelnosti po anketi o delovni sili v %	8,1	8,8	9,3	9,1
Bruto plače na zaposlenega, realna rast v %	0,2	-0,2	0,1	0,9
- zasebni sektor	0,8	0,4	0,8	1,3
- javni sektor	-1,8	-2,0	-1,8	0,0
Produktivnost dela (BDP na zaposlenega), realna rast v %	1,6	1,4	2,4	2,5
MENJAVA S TUJINO				
Izvoz proizvodov in storitev, realna rast v %	6,8	1,4	5,4	6,1
Izvoz proizvodov	7,7	1,3	5,8	6,5
Izvoz storitev	3,6	1,7	3,7	4,3
Uvoz proizvodov in storitev, realna rast v %	4,7	-1,6	4,9	5,5
Uvoz proizvodov	5,7	-2,0	5,0	5,6
Uvoz storitev	-1,4	0,7	4,3	4,6
TEKOČI RAČUN PLAČILNE BILANCE				
SALDO tekočega rač.plačilne bil. v mio EUR	-168	226	423	588
- v primerjavi z BDP v %	-0,5	0,6	1,2	1,5
Saldo blagovno-storitvene menjave s tujino v mio EUR	320	983	1.152	1.411
- v primerjavi z BDP v %	0,9	2,8	3,1	3,7
DOMAČE POVPRAŠEVANJE				
Domača potrošnja, realna rast v %	-1,6	-3,0	0,7	1,5
v tem:				
Zasebna potrošnja	-0,3	-1,2	0,2	1,5
Državna potrošnja	-0,9	-3,5	-0,7	0,3
Investicije v osnovna sredstva	-10,7	-1,5	4,0	3,0
Sprememba zalog, prispevek k rasti BDP v o.t.	1,0	-1,3	0,0	0,0
TEČAJ IN CENE				
Razmerje USD za 1 EUR	1,392	1,320	1,322	1,322
Realni efektivni tečaj - deflator CPI	-1,0	-0,7	0,0	0,0
Inflacija (dec./dec.)	2,0	2,0	1,9	2,0
Inflacija (povprečje leta)	1,8	2,0	1,8	1,9
Cena nafte Brent v USD / sodček	111,0	115,0	112,0	110,0

Vir: do leta 2011 SURS, BS, ECB, EIA, 2012–2014 napoved UMAR.

Pri pripravi Pomladanske napovedi so bili upoštevani statistični podatki, informacije in sprejeti ukrepi, znani do 7. marca 2012.

Povzetek

V letu 2011 se je okrevanje gospodarske aktivnosti prekinilo. Bruto domači proizvod se je realno znižal za 0,2 %, pri čemer so pozitivni impulzi za rast prihajali iz izvozno usmerjenega dela gospodarstva, domača potrošnja pa je upadla. Nižje kot v predhodnem letu so bile namreč investicije, zasebna in državna potrošnja, pozitiven prispevek k rasti so imele le spremembe zalog. Močno se je poslabšala tudi dostopnost do virov financiranja. Slabo stanje javnih financ, predvsem pa pomanjkanje načrtov za kredibilno konsolidacijo, ter poslabšanje razmer v bančnem sistemu so v okolju splošnega zaostrovanja na trgih obveznic držav evrskega območja privedli do dviga zahtevane donosnosti na slovenske obveznice, zaradi česar se je država ob koncu leta zadolžila na domačem trgu. Neto tok posojil podjetjem je bil lani drugo leto zapored negativen.

Ključne predpostavke Pomladanske napovedi so poslabšane razmere v mednarodnem okolju in začetek fiskalne konsolidacije v Sloveniji. Obeti glede gospodarske aktivnosti v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah so se v zadnjih mesecih močno poslabšali. Napoved znižanja BDP v evrskem območju izhaja iz slabega razpoloženja podjetij in potrošnikov, sprejetih varčevalnih ukrepov držav v okviru javnofinančne konsolidacije ter iz negotovosti na finančnih trgih. Takšne razmere se bodo močno odrazile tudi na aktivnosti v Sloveniji, kjer dodaten razlog za upočasnitev aktivnosti prav tako predstavljajo ukrepi, povezani s konsolidacijo javnih financ. Napoved upošteva načrtovane usmeritve javnofinančne politike, ki izhajajo iz Izhodišč za pripravo rebalansa proračuna za leto 2012, za prihodnje obdobje pa so bile načrtovane v programih stabilnosti. Zniževanje javnofinančnega primanjkljaja se v skladu s temi usmeritvami osredotoča na racionalizacijo in zmanjševanje vseh skupin odhodkov. To bo imelo kratkoročno negativne posledice za gospodarsko aktivnost, vendar brez konsolidacije ni mogoče obnoviti dostopa do virov financiranja, ki bo omogočil oživitvev gospodarske aktivnosti v naslednjih letih.

Pričakujemo, da se bo zniževanje bruto domačega proizvoda, ki smo ga beležili že lani, v letu 2012 poglobilo, padec aktivnosti bo 0,9-odstoten. Nadaljnje znižanje gospodarske aktivnosti v letošnjem letu izhaja iz predvidenega nižjega tujega povpraševanja in zaostrenih pogojev financiranja države in bank. Realna rast slovenskega izvoza se bo tako v primerjavi z letom 2011 močno upočasnila (na 1,4 %). Hkrati pričakujemo nadaljnje znižanje bruto investicij v osnovna sredstva (-1,5 %), na kar bo vplivalo nadaljnje krčenje močno zadolženega nemenjalnega dela gospodarstva ter dodatno znižanje investicij države. Rast investicij pričakujemo le v industriji (oprema in stroji), in sicer relativno močno v energetskega sektorju in šibko v predelovalnih dejavnostih. Predvidena javnofinančna konsolidacija se bo močno odrazila na državni potrošnji, ki bo realno za 3,5 % nižja kot v letu 2011. Zaradi pričakovanega poslabšanja razmer na trgu dela ter ukrepov omejevanja usklajevanja socialnih transferjev pričakujemo nadaljnje znižanje razpoložljivega dohodka (-1,3 %) ter v razmerah povečane negotovosti in previdnosti potrošnikov tudi realno znižanje zasebne potrošnje za 1,2 %.

Znižanje gospodarske aktivnosti bo poslabšalo razmere na trgu dela, povprečno število brezposelnih se bo letos približalo 119 tisočim. Ob šibki gospodarski aktivnosti in ukrepih omejevanja novega zaposlovanja v sektorju država pričakujemo nadaljnje zniževanje števila zaposlenih, letos za 2,2 %, stopnja registrirane brezposelnosti pa naj bi se povišala na 12,9 %. Gospodarske razmere tudi letos in v prihodnjih dveh letih predvidoma ne bodo omogočale vidnejše rasti plač v zasebnem sektorju, zaradi ohranjanja sedaj veljavnih ukrepov do konca leta pa bodo plače v javnem sektorju še naprej stagnirale. Realno naj bi se tako skupna bruto plača na zaposlenega letos znižala za 0,2 %.

Gospodarska aktivnost bo v letih 2013 in 2014 postopoma naraščala, razmere na trgu dela pa se bodo še poslabšale. V mednarodnem okolju se v teh letih ponovno pričakuje gospodarska rast, kar bo povečalo rast slovenskega izvoza. Pozitiven prispevek h gospodarski rasti naj bi ponovno dosegla domača potrošnja, ki bo izhajala iz krepitve investicijske dejavnosti, tako poslovnih investicij kot realizacije gradbenih del, ki so bile v krizi

prekinjene ali odložene, in okrevanja zasebne potrošnje, povezane s pričakovanim popuščanjem zaostrovanja razmer na trgu dela. Zaradi zamika v prilagajanju zaposlenosti gospodarski aktivnosti se bo zmanjševanje števila zaposlenih nadaljevalo tudi v letih 2013 in 2014, vendar manj intenzivno, brezposelnost pa bo v letu 2013 predvidoma narasla na približno 124 tisoč, v letu 2014 pa pričela postopno upadati.

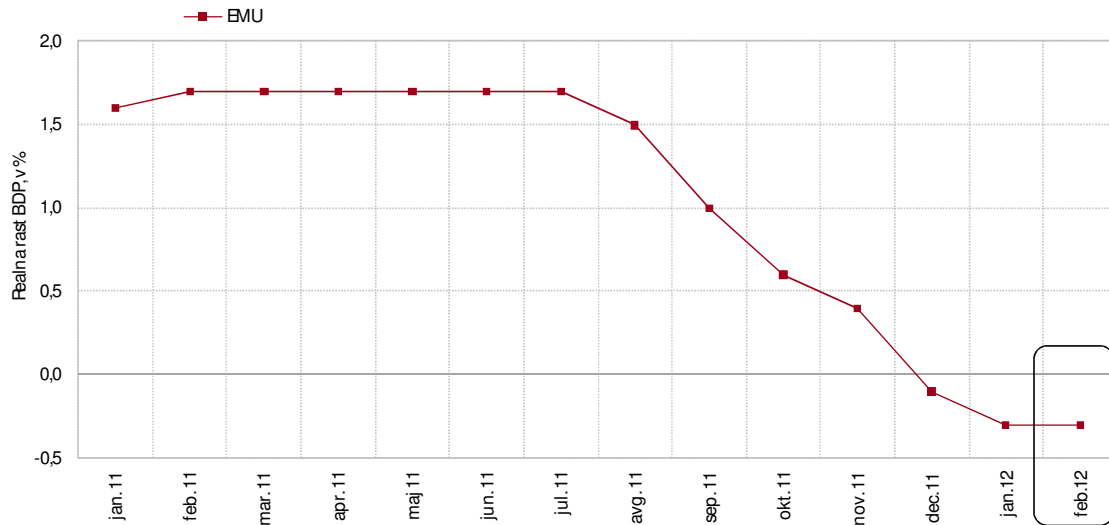
Negotovost glede napovedi ključnih agregatov iz Pomladanske napovedi ostaja velika.

Napoved je odvisna od stabilizacije razmer v mednarodnem okolju, tako glede obsega gospodarske aktivnosti kot tudi stabilizacije razmer na finančnih trgih. Simulacije kažejo, da bi globlji upad gospodarske aktivnosti v evrskem območju, povezan z javnofinančno konsolidacijo ali zaostritvijo razmer na finančnih trgih, dodatno povečal padec aktivnosti v Sloveniji, ki bi se nadaljeval tudi v prihodnjem letu. Tveganja pa izhajajo tudi iz domačega okolja. Letos so povezana zlasti z dostopom do virov financiranja države in bančnega sektorja. Gospodarska rast v prihodnjih letih in z njo povezana stabilizacija in izboljšanje razmer na trgu dela pa sta odvisni predvsem od uspešnosti načrtovane konsolidacije javnih financ in sprejetja ukrepov za povečanje konkurenčnosti gospodarstva ter reformnih naporov na področju sistemov ureditve trga dela ter socialne zaščite.

Predpostavke pomladanske napovedi

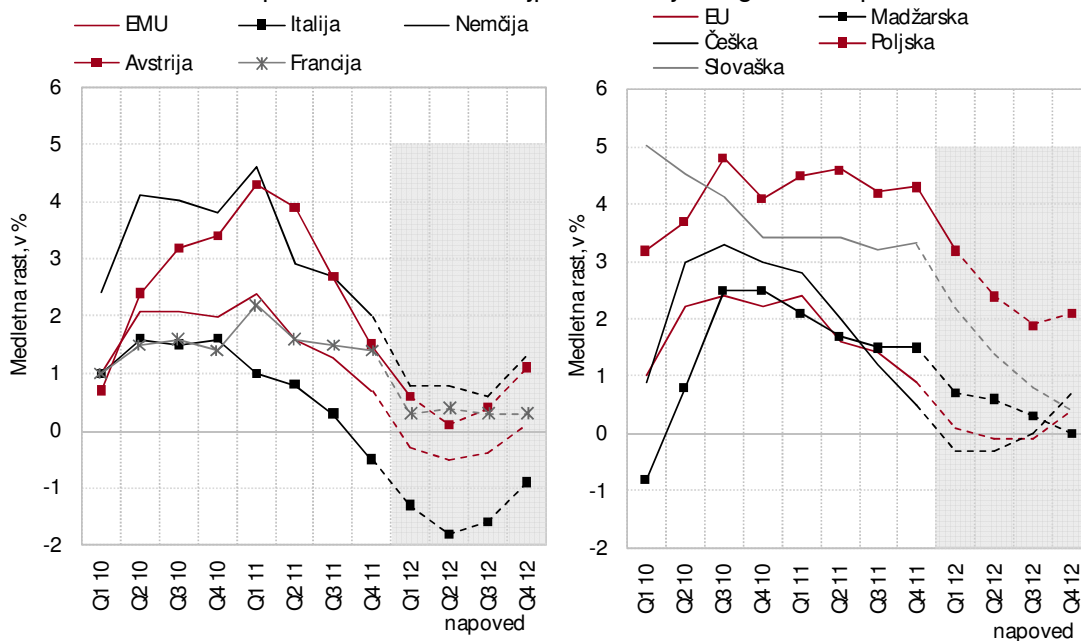
Obeti glede gospodarske rasti v najpomembnejših trgovinskih partnericah so se v zadnjih mesecih poslabšali. Nižje napovedi so povezane z nadaljnimi napetostmi na finančnih trgih, slabim razpoloženjem podjetij in potrošnikov in slabšanjem razmer v svetovnem gospodarstvu. Gospodarska aktivnost v državah evrskega območja se je v zadnjem četrtletju leta 2011 znižala bolj od pričakovanj, in sicer za 0,3 % (desezonirano), v letu 2011 pa je gospodarska rast znašala 1,4 %. Po napovedih mednarodnih institucij naj bi se zastoj rasti nadaljeval tudi v prvih dveh četrtletjih leta 2012, postopna, a še vedno skromna krepitev gospodarske aktivnosti pa se pričakuje šele od sredine letošnjega leta naprej. V zadnjem mesecu je prišlo tudi do relativno večjega poslabšanja napovedi tudi za države nekdanje Jugoslavije.

Slika 1: Spremembe napovedi za gospodarsko rast v evrskem območju za leto 2012

Vir: Consensus.

Slika 2: Četrtletne napovedi rasti BDP v najpomembnejših trgovinskih partnericah iz EU

Vir: Eurostat, Evropska komisija (Interim forecast, februar 2012).

Tabela 1: Predpostavke napovedi glede gospodarske rasti v najpomembnejših partnericah

Realne stopnje rasti, v %	2011*	2012		2013		2014
		Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)
EU	1,5	0,2	0,0	1,3	1,2	1,7
Evrsko območje	1,4	-0,1	-0,3	1,2	0,9	1,5
Nemčija	3,0	0,5	0,6	1,7	1,5	1,7
Italija	0,4	-1,0	-1,3	0,3	0,1	0,6
Avstrija	3,1	0,8	0,7	1,6	1,6	1,7
Francija	1,7	0,1	0,4	1,2	1,0	1,5
Združeno kraljestvo	0,8	0,7	0,6	1,6	1,8	2,2
Češka	1,7	0,3	0,0	2,5	1,9	2,6
Madžarska	1,7	-0,3	-0,5	1,1	1,3	2,6
Poljska	4,3	2,4	2,5	2,5	3,2	4,0
Hrvaška	0,3	0,0	-0,5	1,2	1,0	2,0
BiH	1,7	1,1	0,8	2,5	2,0	3,0
Srbija	1,9	2,0	0,7	2,5	2,0	3,0
Makedonija	3,1	2,6	2,3	3,0	3,0	4,0
ZDA	1,7	2,1	2,2	2,5	2,5	3,2
Rusija	4,3	3,5	3,5	4,1	3,8	4,2

Vir: Eurostat (za leto 2011); EC Interim Economic Forecast, februar 2012; Consensus Forecasts, februar 2012; Eastern Consensus Forecasts, februar 2012; EIU Country Reports, februar 2012, IMF World Economic Outlook update, januar 2012; WIIW Monthly Report, november 2011; ocena UMAR. Opomba: * predhodni podatki. Za Francijo in Češko za leto 2011 napovedi EK (februar 2012), za Hrvaško, BiH, Srbijo, Makedonijo in Rusijo ocene Consensus (februar 2012).

Pomladanska napoved temelji na predpostavki stabilnejših cen surovin, kot smo jih beležili lani. Cena nafte Brent se je v prvih dveh mesecih letos močno zvišala in presegla 120 USD za sod. Kljub pričakovanemu ohlajanju svetovne konjunktore zaradi negotovih geopolitičnih razmer v državah proizvajalkah cene nafte tako ostajajo visoke, ohranjajo pa se tudi tveganja za še višjo rast. Zato za leto 2012 predpostavljamo nekoliko višje cene kot v povprečju lanskega leta, v naslednjih letih pa le rahlo znižanje. Nasprotno so se proti koncu leta 2011 zniževale cene ne-energetskih surovin. Skladno s takšnimi tekočimi gibanji in napovedmi mednarodnih inštitucij smo tako za letos predpostavili padec teh cen, za naslednja leta pa predpostavljamo, da bodo stabilne.

Tabela 2: Predpostavke napovedi glede cen surovin

	2011	2012		2013		2014
		Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)
Cena nafte, Brent, v USD	111,3	105,0	115,0	100,0	112,0	110,0
Cena nafte, Brent, v USD, rast	39,7	-5,4	3,3	-4,8	-2,6	-1,8
Cene neenergetskih surovin, v USD, rast	17,8	-5,0	-9,5	0,0	0,0	0,0

Vir: EIA, EIU, ECB, IMF Commodity Price Index; predpostavke za obdobje 2012–2014 UMAR.

Pomladanska napoved upošteva tečaj evra do dolarja v razmerju 1,322 USD za 1 EUR. Vrednost evra do ameriškega dolarja je v prvih dveh mesecih letos močno nihala. V februarju 2012 je razmerje med valutama v povprečju znašalo 1,322 USD za 1 EUR, na čemer temelji tudi predpostavka do konca obdobja napovedi¹. To je za 5,2 % manj kot v letu 2011.

¹ Za leto 2012 predpostavljeno razmerje znaša 1,320 USD za 1 EUR, saj upošteva dejansko realizacijo za januar in februar.

Razmere na trgih državnih obveznic še vedno ostajajo zaostrene. Bonitetne agencije (Moody's in Standard and Poor's) so v začetku letošnjega leta znižale bonitetne ocene več državam evrskega območja, med drugim tudi Sloveniji. Ob znižanju bonitetne ocene Avstriji in Franciji, ki sta imeli do sedaj najvišjo AAA oceno, so agencije znižale tudi bonitetno oceno Začasnega evropskega instrumenta za finančno stabilnost (EFSF), ki je do sedaj temeljila na AAA oceni šestih držav članic evrskega območja. V zadnjem mesecu so se napetosti na finančnih trgih zmanjšale, k delni povrnitvi zaupanja pa je pripomogla aktivnejša vloga ECB in odločnejše ukrepanje vlad držav članic EU (predvsem v Italiji in Španiji) v smeri fiskalne konsolidacije. To je vplivalo na znižanje zahtevanih donosnosti državnih obveznic v evrskem območju, ki pa še vedno ostajajo na visokih ravneh. Znižala se je tudi donosnost do dospelja slovenske 10-letne državne obveznice, in sicer na okoli 5 %.

Na medbančnih trgih razmere ostajajo močno zaostrene, kar vpliva na kreditiranje v realnem sektorju. V reševanje krize se je konec leta 2011 aktivneje vključila ECB, ki je uvedla dodatne nestandardne ukrepe za povečanje likvidnosti bank. Decembra lani in februarja letos sta bili tako izvedeni dve avkciji refinanciranja z ročnostjo treh let. Sredstva so bila na voljo v neomejeni količini, po 1-odstotni obrestni meri, banke pa so si skupaj izposodile za 1.019 mrd EUR². Visoki zneski depozitov čez noč pri ECB, ki so sledili obema avkcijama, kažejo na ohranjanje nezaupanja na medbančnem trgu. Posledično se takšne razmere odražajo tudi na kreditni aktivnosti evrskega območja, saj je bil neto tok kreditov v evrskem območju v zadnjem četrtletju leta 2011 močno negativen. Po podatkih ECB so bila neto odplačila kreditov v evrskem območju največja po začetku krize leta 2008. Banke so v istem obdobju še dodatno poslabšale posojilne pogoje za podjetja in gospodinjstva, glavni razlogi za poslabšanje pa so nizka pričakovanja glede okrevanja gospodarstva in lastne likvidnosti ter otežen dostop do svežih finančnih virov. Kljub ukrepanju ECB pa ob negotovosti na finančnih trgih banke pričakujejo nadaljevanje zaostrovanja posojilnih pogojev in zmanjšanje povpraševanja po kreditih tudi v začetku letošnjega leta.

Ocenjujemo, da bo kreditna aktivnost v Sloveniji tudi v letu 2012 ostala skromna. Glavna omejitev kreditne aktivnosti bo zapadanje obveznosti bank in njihove potrebe po refinanciranju, delno pa tudi nadaljnje slabšanje kakovosti bančne aktive. Z znižanjem bonitetne ocene Sloveniji in zaostrovanjem dolžniške krize se problem refinanciranja bančnega sistema pogloblja, saj to omejuje in draži dostop do svežih virov financiranja. Odločitev ECB, da bankam evrskega območja ponudi možnost kreditiranja za obdobje treh let, sicer zmanjšuje pritiske na slovenski bančni sistem, ki izhajajo iz poplačila obveznosti. Zaradi povečevanja obsega nedonosnih in slabih terjatev v okolju nizke gospodarske aktivnosti pa ocenjujemo, da ne bodo vzpostavljene razmere za širjenje kreditne aktivnosti bank. Izboljšanja ne pričakujemo pred letom 2013.

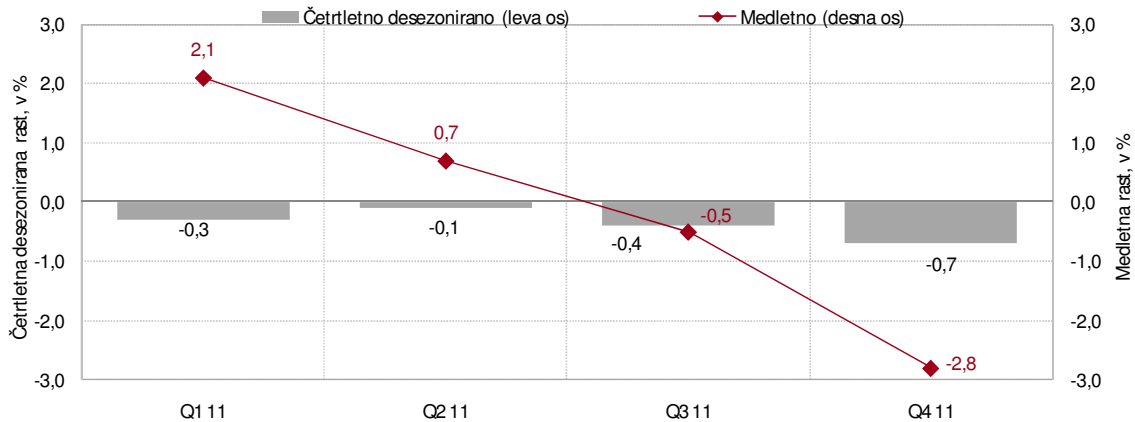
Pomladanska napoved temelji na usmeritvah ekonomske politike, ki bodo pripeljale do znižanja javnofinančnega primanjkljaja. Napoved upošteva načrtovane usmeritve javnofinančne politike, ki izhajajo iz izhodišč za pripravo rebalansa proračuna za leto 2012 ter dinamiko zniževanja primanjkljaja v prihodnjih letih, ki je bila načrtovana že v programih stabilnosti. Zniževanje javnofinančnega primanjkljaja bo v skladu s temi usmeritvami doseženo z omejevanjem večine javnofinančnih odhodkov. Z začetkom leta 2012 je že v veljavi Zakon o dodatnih interventnih ukrepih za leto 2012, ki je za polovico leta zamrznil uskladitve plač v javnem sektorju, transferjev posameznikom in gospodinjstvom ter pokojnin, poleg tega pa je do priprave rebalansa zamrznjeno izvrševanje državnega proračuna, kar z omejitvijo porabe sredstev iz proračuna na že prevzete obveznosti upočasnjuje potrošnjo v tem obdobju. Predpostavili smo, da se zaradi nujnosti javnofinančne konsolidacije restriktivna politika plač in zaposlovanja ohranja tudi v drugi polovici leta 2012 in prihodnje leto.

² V avkciji decembra 2011 si je pri ECB 523 bank izposodilo 489 mrd EUR, februarja 2012 pa 800 bank 530 mrd EUR.

Gospodarska rast

V letu 2011 je bilo okrevanje gospodarske aktivnosti prekinjeno. Močnemu padcu v letu 2009 je leta 2010 sledila le skromna gospodarska rast (1,4 %), v letu 2011 pa se je bruto domači proizvod ponovno znižal (-0,2 %). Izvoz se je ohranil kot glavni dejavnik okrevanja gospodarske aktivnosti, vendar se je tudi ta impulz v letu zmajševal z upočasnjevanjem rasti gospodarske aktivnosti v trgovinskih partnericah. Po drugi strani se je zniževanje domače potrošnje lani še poglobilo, izrazito je bilo zlasti ob koncu leta. V povezavi s spodbudami iz mednarodnega okolja so se v zadnjih dveh letih povečevale le domače investicije v opremo in stroje, precej pod ravno predkriznih let pa ostajajo gradbene investicije. Na znižanje gradbenih investicij so vplivali nižji javnofinančni izdatki za investicije (-18,3 %, nominalno) in predvsem nadaljevanje krčenja investicijske aktivnosti v nemenjalnem, storitvenem delu gospodarstva, kar povezujemo z razdolževanjem tega segmenta gospodarstva. Prvič od začetka krize se je lani znižala tudi potrošnja države, zmanjšanje pa je posledica sprejetih varčevalnih ukrepov, ki so zadrževali proračunsko porabo. To se je odrazilo na znižanju vmesne porabe, zaradi omejenih javnofinančnih sredstev pa se je upočasnila tudi rast števila zaposlenih v sektorju država. Še nadalje se je lani ob skromni realni rasti plač in nadaljnjem zniževanju števila zaposlenih zmanjšala potrošnja gospodinjstev.

Slika 3: Bruto domači proizvod v Sloveniji v letu 2011

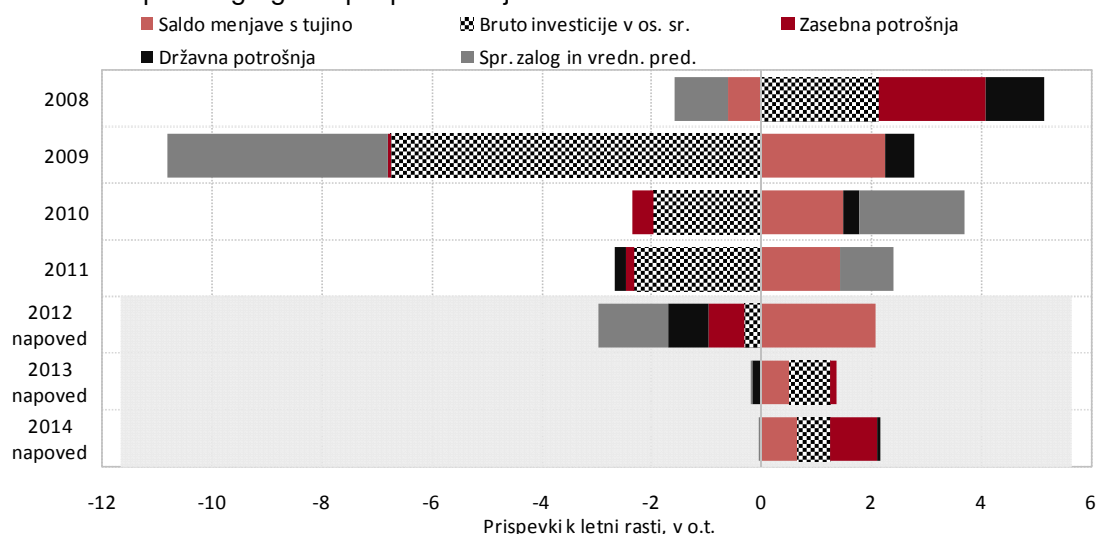
Vir: SURS.

Opomba: Medletna rast po podatkih, neprilagojenih za število delovnih dni.

Pričakujemo, da bo bruto domači proizvod v letu 2012 v primerjavi s predhodnim letom nižji za 0,9 %. Takšna pričakovanja izhajajo iz predpostavk poslabševanja razmer v mednarodnem okolju in zaostrenih pogojev financiranja države in bank, ki so v procesu razdolževanja, kratkoročno pa imajo na gospodarsko aktivnost pomemben učinek tudi ukrepi za javnofinančno konsolidacijo. V najpomembnejših partnericah iz evrskega območja bo glede na predpostavljene napovedi BDP letos nižji kot lani (-0,3 %), nekoliko ugodnejša gibanja pa so vendarle pričakovana v nekaterih ostalih partnericah izven EU (gl. Tabela 1). Ob šibkem tujem povpraševanju se bo tako realna rast slovenskega izvoza v primerjavi z letom 2011 močno upočasnila (na 1,4 %). Zaradi pričakovanega znižanja gradbenih investicij predvidevamo nadaljnje znižanje bruto investicij v osnovna sredstva (-1,5 %). Izdana gradbena dovoljenja kažejo na znižanje stanovanjskih investicij, kar je posledica nakopičenih zalog neprodanih stanovanj. Negativno bodo na gradbene investicije vplivali nižji investicijski odhodki države. Na podlagi izdanih gradbenih dovoljenj napovedujemo tudi nadaljnje znižanje investicij v zasebnem nemenjalnem sektorju (predvsem trgovini). Povečanje investicij pričakujemo le v industriji, in sicer relativno močno v energetskega sektorju in šibko v predelovalnih dejavnostih, kar bo vplivalo na rast investicij v opremo in stroje, prisotno tudi v predhodnih dveh letih. Zaradi poslabšanja razmer na trgu dela ter ob predvidenih ukrepih omejevanja usklajevanja socialnih transferjev pričakujemo nadaljnje znižanje razpoložljivega dohodka (-1,3 %) ter v razmerah povečane negotovosti in previdnosti potrošnikov tudi realno

znižanje zasebne potrošnje za 1,2 %. Razpoložljivi dohodek se bo tako znižal že četrto leto in bo tako letos v primerjavi z letom 2008 po naši oceni realni nižji za 4,7 %. Predviden fiskalni napor za znižanje javnofinančnega primanjkljaja se bo močno odrazil tudi na državni potrošnji. Pričakujemo, da bo ta realno za 3,5 % nižja kot v letu 2011, do česar bo privedla načrtovana restriktivna plačna in kadrovska politika, predvidena krčenja izdatkov za blago in storitve vseh javnofinančnih blagajnah pa bodo vplivala tudi na nadaljnje znižanje vmesne porabe. Po rasti zalog tudi v letu 2011, v letu 2012 pričakujemo njihovo znižanje in s tem negativen prispevek k rasti BDP v višini 1,3 o. t.

Slika 4: Prispevki agregatov povpraševanja k rasti BDP

Vir: SURS, 2012–2014 napoved UMAR.

Gospodarska aktivnost bo po pričakovanjih v letih 2013 in 2014 naraščala zaradi okrevanja izvoznega in domačega povpraševanja. V mednarodnem okolju se v teh letih ponovno pričakuje gospodarska rast, ki bo spodbudila rast izvoza. Rast domače potrošnje bo še relativno nizka, na kar bo vplivala tudi nadaljnja konsolidacija javnih financ. Izhajala bo iz krepitve investicijske dejavnosti, tako poslovnih investicij kot realizacije gradbenih del, ki so bile v krizi prekinjene ali odložene. V razmerah pričakovanega popuščanja zaostrovanja razmer na trgu dela zlasti proti koncu obdobja napovedi pričakujemo tudi okrevanje zasebne potrošnje.

Tabela 3: Napoved gospodarske rasti

Realne stopnje rasti, v %	2011	2012		2013		2014
		Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)
Bruto domači proizvod	-0,2	0,2	-0,9	2,0	1,2	2,2
Izvoz	6,8	2,9	1,4	6,0	5,4	6,1
Uvoz	4,7	1,0	-1,6	4,6	4,9	5,5
Saldo menjave s tujino (prispevek k rasti v o.t.)	1,4	1,4	2,1	1,3	0,5	0,7
Zasebna potrošnja	-0,3	-0,5	-1,2	0,3	0,2	1,5
Državna potrošnja	-0,9	-0,7	-3,5	0,3	-0,7	0,3
Bruto investicije v osnovna sredstva	-10,7	0,0	-1,5	4,0	4,0	3,0
Sprememba zalog in vrednostni predmeti (prispevek k rasti v o.t.)	1,0	-0,8	-1,3	-0,3	0,0	0,0

Vir: SURS, 2012–2014 napoved UMAR.

Negotovost za uresničitev napovedi glede gospodarske aktivnosti v obdobju 2012–2014 ostaja velika. Napoved temelji na predpostavkah izboljšanja razmer v mednarodnem okolju v drugi polovici letošnjega leta, ki bi izhajalo iz povrnitve zaupanja ob postopnem premoščanju dolžniške krize v državah evrskega območja. Iz takšnih predpostavk izhajajo tudi osrednje napovedi mednarodnih inštitucij glede gibanja gospodarske aktivnosti, ki po letošnji blaži recesiji za države evrskega območja prihodnje leto napovedujejo ponovno gospodarsko rast. V povezavi z morebitnim nadaljnjim zaostrovanjem dolžniške krize pa se kljub temu ohranjajo tveganja za globlji padec gospodarske aktivnosti letos in še prihodnje leto. Zaradi tega smo na osnovi simulacij posledic uresničitve takšnega scenarija, ki jih je za države evrskega območja in svetovno gospodarstvo pripravil IMF, pripravili tudi simulacijo posledic njegove uresničitve za slovensko gospodarsko aktivnost (gl. Okvir). Tveganja izhajajo tudi iz domačega okolja. Povezana so zlasti z razmerami v slovenskem bančnem sistemu, z uspešnostjo javnofinančne konsolidacije in sprejetjem ukrepov za povečanje konkurenčnosti in rasti na srednji rok ter nadaljevanjem reformnih naporov na področju sistemov ureditve trga dela ter socialne zaščite. Napredek na teh področjih bi povrnil zaupanje mednarodnih finančnih trgov in omogočil izboljšanje konkurenčnosti gospodarstva.

Okvir: Scenarij v primeru izrazitega znižanja gospodarske aktivnosti v mednarodnem okolju

Eno ključnih tveganj za rast svetovnega gospodarstva v naslednjih dveh letih, ki ga izpostavljajo mednarodne inštitucije, je še naprej morebitno poglobljanje dolžniške krize v evrskem območju. Temu bi namreč sledilo močno poslabšanje razmer v finančnem sektorju z izrazitimi vplivi na kreditno in gospodarsko aktivnost. Kljub dogovoru na najvišji politični ravni glede fiskalnega pakta so se napetosti na finančnih trgih EU v zadnjih mesecih nadaljevale, saj gre za ukrep s predvidenimi dolgoročni učinki. V reševanje krize se je aktivneje vključila tudi ECB, ki je z nestandardnimi ukrepi rahlo umirila zaostrene razmere in posredno tudi vplivala na znižanje stroškov zadolževanja v večini držav evrskega območja, vendar je kljub temu zaupanje na finančnih trgih še naprej nizko. Inštitucije tako ocenjujejo, da bodo za pomiritev finančnih trgov potrebni še nadaljnji odzivi nosilcev ekonomskih politik. Iz simulacij IMF³ izhaja, da bi v primeru uresničitve teh tveganj v sredini letošnjega leta lahko prišlo do večjega padca BDP v evrskem območju. Letos bi bilo znižanje BDP za približno 1 odstotno točko večje od osrednje napovedi za te države (-1,2 %), v letu 2013 pa bi se ta padec še poglobil (-1,5 %).

Tabela 4: Simulacija vpliva padca gospodarske aktivnosti v evrskem območju na gospodarsko aktivnost v Sloveniji v letih 2012 in 2013

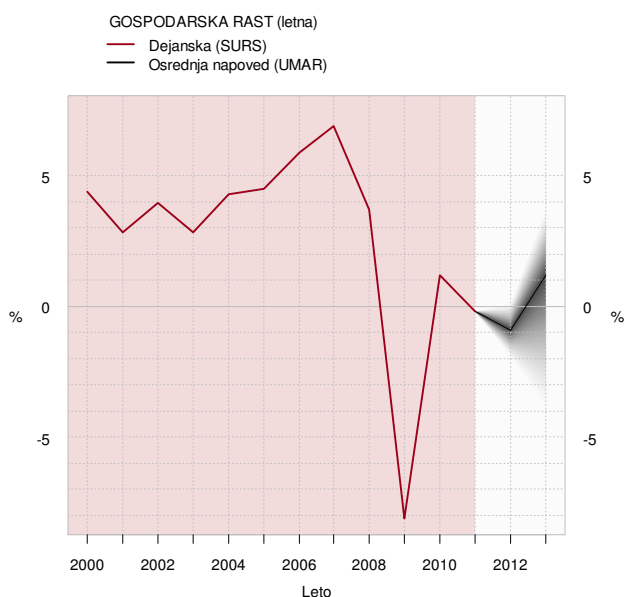
Realna rast v %	2012	2013	2012	2013
	Pomladanska napoved		Simulacija	
Bruto domači proizvod	-0,9	1,2	-2,9	-2,2
Izvoz blaga in storitev	1,4	5,4	-5,0	-5,9
Uvoz blaga in storitev	-1,6	4,9	-6,8	-6,2
Zasebna potrošnja	-1,2	0,2	-1,6	-1,0
Državna potrošnja	-3,5	-0,7	-3,5	-0,7
Bruto investicije v osnovna sredstva	-1,5	4,0	-6,0	-7,5
Prispevek spremembe zalog k rasti BDP v o. t.	-1,3	0,0	-1,3	0,0

Vir: izračuni UMAR.

³ IMF World Economic Outlook Update, januar 2012.

V primeru realizacije takšnega scenarija gospodarskih gibanj v evrskem območju bi se v letih 2012 in 2013 bolj skrčil tudi bruto domači proizvod Slovenije. Simulacije kažejo, da bi se ob predpostavki 1,2-odstotnega padca gospodarske aktivnosti v evrskem območju letos, ki bi se odrazilo tudi na slabši gospodarski konjunkturi drugih držav, ki so pomemben slovenski izvozni trg (ZDA, Rusija, države nekdanje Jugoslavije), v letu 2012 bruto domači proizvod v Sloveniji realno zmanjšal za 2,9 %. Najizraziteje bi se znižala izvoz (-5,0 %) in investicije v osnovna sredstva (-6,0 %), na katere bi poleg manjšega izvoznega povpraševanja močno vplivali tudi dodatno zaostreni posojilni pogoji. V razmerah povečane negotovosti in še izraziteje poslabšanih razmer na trgu dela kot v osrednjem scenariju pomladanske napovedi, bi se znižala tudi zasebna potrošnja (-1,6 %). Padec gospodarske aktivnosti bi se nadaljeval tudi prihodnje leto (-2,2 %).

Slika 5: Osrednja napoved rasti BDP in porazdelitev pričakovanih tveganj

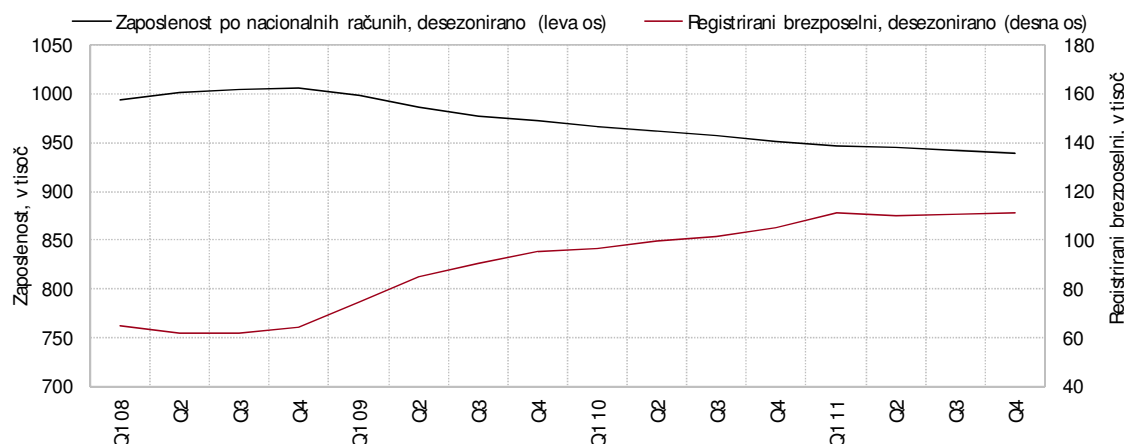
Vir: SURS, 2012–2014 napoved UMAR.

Trg dela

Zaposlenost in brezposelnost

Poslabševanje razmer na trgu dela se je v letu 2011 upočasnilo. Ob zniževanju gospodarske aktivnosti se je tudi lani zmanjšalo število zaposlenih, vendar v manjšem obsegu kot leta 2010. V povprečju leta je bilo število delovno aktivnih po statistiki nacionalnih računov za 1,7 % manjše kot v letu 2010. V večini dejavnosti zasebnega sektorja se je zmanjševanje števila delovno aktivnih umirjalo, večje zmanjšanje kot leto prej pa je bilo predvsem v gradbeništvu, pri poslovanju z nepremičninami in v kmetijstvu. V nekaterih tržnih storitvenih dejavnostih se je zaposlenost tudi povečala (strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti). Glede na omejena javnofinančna sredstva za plače je v letu 2011 prišlo do vidnejše upočasnitve zaposlovanja v sektorju država (z 1,5 % v letu 2010 na 0,4 % v 2011). V javni upravi se je število delovno aktivnih znižalo, v ostalih dejavnostih javnega sektorja pa je bilo povečanje med najnižjimi v zadnjih letih. Povprečno število registriranih brezposelnih je znašalo 110.692, kar je za desetino več kot leta 2010, stopnja registrirane brezposelnosti pa je dosegla 11,8 %.

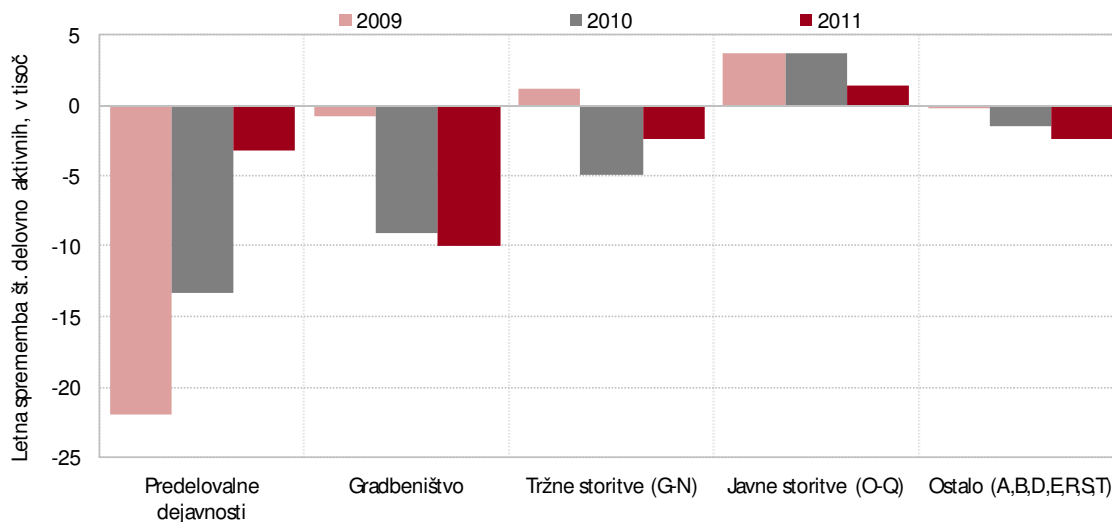
Slika 6: Delovno aktivni prebivalci in registrirani brezposelni

Vir: SURS, ZRSZ, desezoniranje UMAR.

Ob šibki gospodarski aktivnosti in predvideni restriktivni kadrovski politiki v sektorju država letos in v prihodnjih letih pričakujemo nadaljnje zniževanje števila zaposlenih in rast brezposelnosti. Zaradi prilagajanja zaposlenosti predvideni dinamiki gospodarske aktivnosti ter povečevanja strukturnih neskladij, ki se kažejo preko povišane stopnje dolgotrajne brezposelnosti in naravne brezposelnosti, letos in prihodnje leto pričakujemo nadaljnje poslabšanje razmer na trgu dela. Poleg tega bodo imele tudi javnofinančne omejitve, ki so že v letu 2011 vplivale na upočasnitev zaposlovanja v sektorju država, v teh letih še nekoliko bolj restriktivne posledice na zaposlovanje. Skupno število zaposlenih se bo tako v letu 2012 zmanjšalo celo nekoliko bolj, kot v letu 2011. Zaradi zamika v prilagajanju zaposlenosti gospodarski aktivnosti se bo zmanjševanje nadaljevalo tudi v letu 2013, vendar manj intenzivno. V zasebnem sektorju nadaljnja znižanja zaposlenosti pričakujemo v večini dejavnosti, razen v nekaterih poslovnih storitvenih dejavnostih, vendar tudi pri teh počasneje kot v preteklih letih. V okviru restriktivne politike zaposlovanja v sektorju država, ki je predvidena v izhodiščih za pripravo rebalansa za leto 2012, smo predpostavili, da se bo takšna politika ob omejevanju nadomeščanja upokojenih najbolj odrazila na znižanju števila zaposlenih v javni upravi, v ostalih dejavnostih javnega sektorja pa je predpostavljeno znižanje manjše. Poleg šibke konjunktura, ki jo bo spremljalo upadanje števila zaposlenih, bo v letih 2012 in 2013 dejavnik nadaljnega naraščanja brezposelnosti tudi starostna in izobrazbena struktura brezposelnih, kjer je zlasti v začetku gospodarske krize prišlo do povečanja števila starejših in nizko izobraženih brezposelnih. Povprečno število registriranih brezposelnih bo tako v letu 2012 predvidoma znašalo 118,8 tisoč, stopnja registrirane brezposelnosti pa 12,9 % (anketna 8,8 %). Kljub pričakovanemu začetku gospodarskega okrevanja v letu 2013 se bo povprečno število registriranih brezposelnih v tem letu nadalje povečalo (123,9 tisoč), saj na trgu dela obrat običajno sledi z zamikom. Znižanje števila brezposelnih pričakujemo v letu 2014, vendar bo kljub temu število še relativno visoko (121,6 tisoč).

Slika 7: Gibanje zaposlenosti po dejavnostih (nac. računi) od začetka gospodarske krize

Vir: SURS.

Tabela 5: Napoved zaposlenosti in brezposelnosti

v %	2011	2012		2013		2014
		Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)
Zaposlenost po SNA, rast	-1,7	-1,4	-2,2	-0,7	-1,2	-0,3
Število registriranih brezposelnih, povprečje v letu	110,7	116,1	118,8	118,8	123,9	121,6
Stopnja registrirane brezposelnosti	11,8	12,5	12,9	12,8	13,5	13,3
Stopnja brezposelnosti po anketi o delovni sili	8,1	8,6	8,8	8,8	9,3	9,1

Vir: SURS, 2012–2014 napoved UMAR.

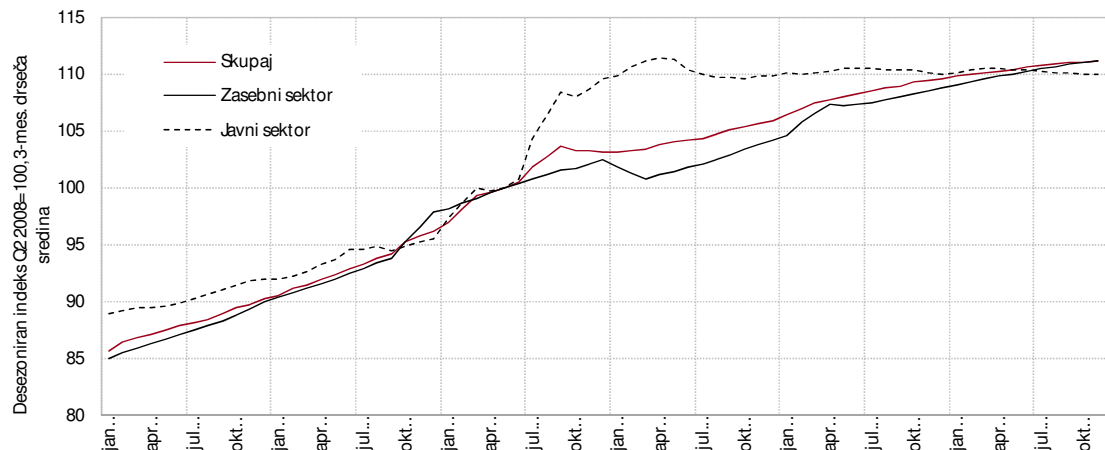
Plače

Zvišanje bruto plače na zaposlenega je bilo v letu 2011 najnižje doslej, gospodarske razmere pa tudi letos in v prihodnjih dveh letih predvidoma ne bodo omogočale vidnejše rasti plač. Plače v javnem sektorju so zaradi varčevalnih ukrepov, ki so se zaradi gospodarskega in javnofinančnega poslabšanja sprejemali vse od začetka leta 2009, tudi lani ostale nespremenjene. Tako je nominalna rast skupne bruto plače (2,0 %) drugo leto zapored izvirala le iz zasebnega sektorja, ki pa se je med letom tudi postopoma umirjala, kar povezujemo z zastojem gospodarskega okrevanja. Letošnje nadaljnje krčenje gospodarstva in predvideno počasno okrevanje v naslednjih dveh letih, težnje po ohranjanju konkurenčnega položaja podjetij, odsotnost pritiskov s trga dela v razmerah visoke brezposelnosti in relativno nizka inflacija, bodo pomembno zaznamovali prihodnja gibanja plač v zasebnem sektorju. V letih 2012 in 2013 bo nominalna rast plač v zasebnem sektorju tako predvidoma podobna kot lani⁴ (2,4 % in 2,6 %), v letu 2014 pa s postopno krepitvijo gospodarske aktivnosti le nekoliko višja (3,2 %). Predpostavljamo, da se bodo zaradi splošnega gospodarskega in javnofinančnega položaja tudi v javnem sektorju v tem obdobju ohranjale omejitve za vidnejšo rast plač. Zakon o dodatnih interventnih ukrepih za leto 2012 do konca junija ne predvideva uskladitev plač, predpostavili pa smo, da bodo tudi ukrepi, ki

⁴ Ob tem bo prispevek dokončne prilagoditve novi višini minimalne plače v letu 2012 znašal okoli eno odstotno točko.

bodo temu sledili, ohranjali restriktivno plačno politiko v javnem sektorju. To bi privedlo do nominalne stagnacije povprečne plače v javnem sektorju v letošnjem in prihodnjem letu, za leto 2014 pa predpostavljamo, da bodo drugi ukrepi za javnofinančno konsolidacijo omogočali politiko plač, ki bi ohranjala njihovo nespremenjeno realno raven.

Slika 8: Raven bruto plače na zaposlenega v primerjavi z drugim četrtletjem 2008

Vir: SURS, desezoniranje UMAR.

Tabela 6: Napoved povprečne rasti bruto plače na zaposlenega

Stopnje rasti, v %	2011	2012		2013		2014
		Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)
Nominalna rast						
Bruto plača na zaposlenega	2,0	1,7	1,8	2,1	1,9	2,8
- zasebni sektor	2,6	2,4	2,4	2,9	2,6	3,2
- javni sektor	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	1,9
Produktivnost dela	2,4	3,0	2,3	4,1	3,9	4,4
Realna rast						
Bruto plača na zaposlenega	0,2	-0,1	-0,2	0,3	0,1	0,9
- zasebni sektor	0,8	0,6	0,4	1,1	0,8	1,3
- javni sektor	-1,8	-1,9	-2,0	-1,8	-1,8	0,0
Produktivnost dela	1,6	1,6	1,4	2,7	2,4	2,5

Vir: SURS, 2012–2014 napoved UMAR.

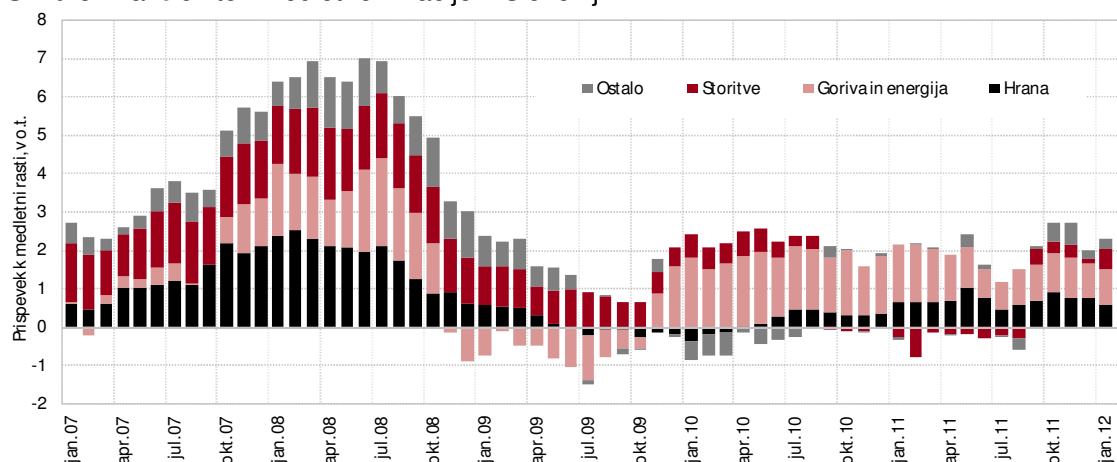
Opomba: Produktivnost dela je merjena kot BDP na zaposlenega. Zasebni sektor vključuje dejavnosti A–N, R–S, javni sektor pa dejavnosti O–Q.

Inflacija

Šibka rast gospodarske aktivnosti v zadnjih letih se odraža v manjših inflacijskih pritiskih. Letna rast cen je bila lani 2-odstotna, kar je podobno kot v predhodnih treh letih. Rast cen življenjskih potrebščin je izhajala večinoma iz povišanja cen energentov in hrane, v povezavi z rastjo cen surovin na mednarodnih trgih. Cene ostalega blaga so se nadalje

znižale, rast cen storitev pa je ostala umirjena. Takšna gibanja beležimo že od začetka krize ter z njo povezanim manjšim povpraševanjem in odsotnostjo pritiska na cene dobrin, katerih nakupe se lahko odloži. Vpliv davčnih sprememb je bil lani za razliko od predhodnih dveh let nevtralen, rast cen, ki so pod neposrednim nadzorom vlade, pa sicer nekoliko višja kot predhodno leto (1,6 % glede na 0,8 %), vendar skladna z usmeritvijo, da naj ne preseže 2 %. Tudi rast cen industrijskih proizvodov domačih proizvajalcev, namenjenih prodaji na domačem trgu, ki lahko pojasnjuje in nakazuje morebitne spremembe maloprodajnih cen, se je lani v primerjavi s predhodnim letom znižala (s 3,5 % na 2,6 %).

Slika 9: Razčlenitev medletne inflacije v Sloveniji

Vir: SURS, preračun UMAR.

Inflacija bo predvidoma tudi v letih 2012–2014 ostala nizka. Tudi v prvih mesecih letošnjega leta na gibanje cen življenjskih potrebščin še naprej vplivajo predvsem cene tekočih goriv (in ostalih energentov), ki sledijo gibanju cen nafte na svetovnih trgih. Nadaljevanje šibkega povpraševanja in obeti glede gospodarske aktivnosti se še naprej odražajo na zelo umirjenem gibanju osnovne inflacije, ki medletno znaša okoli 2 %. Predvidevamo, da se bo medletna inflacija v prihodnjih mesecih po prehodnem zvišanju v začetku leta ponovno znižala ter ob predpostavki odsotnosti cenovnih šokov iz mednarodnega okolja konec letošnjega leta znašala 2,0 %. Okoli te ravni se bo predvidoma ohranjala tudi v letih 2013–2014. Na davčnem področju napoved upošteva predvidene dvige trošarin na tobak in tobačne izdelke, medtem ko morebitni drugi ukrepi na prihodkovni strani, ki bi bili povezani z zniževanjem javnofinančnega primanjkljaja, predstavljajo tveganje za višjo rast cen. Tveganja za višjo inflacijo v celotnem obdobju napovedi izhajajo tudi iz morebitnega odstopanja cen nafte in tečaja evra od predpostavk. Nasprotno, načrtovane spremembe reguliranih cen, ki so pod neposrednim nadzorom vlade⁵, predvidevajo rast okoli 2 % in ne predstavljajo pritiskov na splošno rast cen, prav tako ne razmere na področju plač javnega in zasebnega sektorja.

Tabela 7: Napoved inflacije

v %	2011	2012		2013		2014
		Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)
Inflacija – povprečje leta	1,8	1,8	2,0	1,8	1,8	1,9
Inflacija – dec./dec.	2,0	1,8	2,0	1,8	1,9	2,0

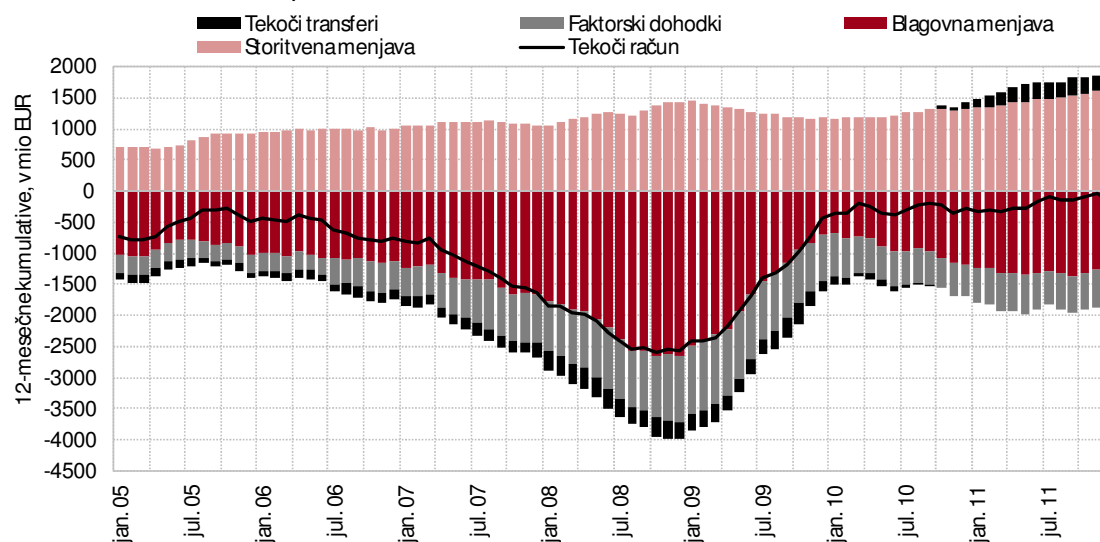
Vir: SURS, 2012–2014 napoved UMAR.

⁵ Načrt reguliranih cen za leti 2012 in 2013.

Tekoči račun plačilne bilance

Tekoči račun plačilne bilance, ki je bil lani skoraj izravnán, bo v letih 2012–2014 predvidoma prešel v presežek. Primanjkljaj tekočega računa, ki se znižuje že od začetka leta 2009, je v letu 2011 znašal le 0,5 % BDP. To je neposredno in posredno povezano predvsem z dinamiko in strukturo gospodarske aktivnosti. Ob nadaljnjem upadanju domače potrošnje je bil tako kljub poslabševanju pogojev menjave blagovni primanjkljaj lani le nekoliko višji kot predhodno leto. Nekoliko bolj se je povečal primanjkljaj faktorskih dohodkov, na kar so vplivala višja neto plačila obresti na zunanji dolg. Nasprotna gibanja so bila v storitveni menjavi, kjer se je presežek še nadalje povečal, prav tako pa se je še izboljšal rezultat pri črpanju sredstev iz EU. Letos pričakujemo, da se bo na tekočem računu oblikoval presežek v višini 0,6 % BDP, ki se bo v prihodnjih dveh letih še povečal (na 1,2 % BDP v letu 2013 in 1,5 % BDP v letu 2014). Presežki so odraz predvidenega preseganja nacionalnega varčevanja nad investicijami, v razmerah razdolževanja poslovnega sektorja in varčevanja sektorja država. Ob pričakovani gospodarski aktivnosti, ki bo tako tudi v teh letih v večji meri temeljila na krepitvi izvoza kot pa domače potrošnje in ob predpostavki relativno stabilnih pogojev menjave pričakujemo zniževanje primanjkljaja v blagovni menjavi. Ob nadaljnji rasti presežka v menjavi transportnih storitev in potovanj se bo tudi skupni presežek v storitveni menjavi še postopno povečeval. Proračunski položaj RS do proračuna EU bo v letih 2012–2014 ostal relativno ugoden. Po drugi strani bodo še naraščala neto plačila obresti državnega sektorja tujini, predvidoma pa tudi neto odlivi dividend in reinvestiranih dobičkov, kar bo zviševalo primanjkljaj v bilanci faktorskih dohodkov.

Slika 10: Tekoči račun plačilne bilance

Vir: BS, preračun UMAR.

Tabela 8: Tekoči račun plačilne bilance

	2011	2012		2013		2014
		Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Zimska napoved (jan. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)	Pomladanska napoved (mar. 12)
Tekoči račun, v mio EUR	-168	-176	226	321	423	588
Tekoči račun, v % BDP	-0,5	-0,5	0,6	0,9	1,2	1,5

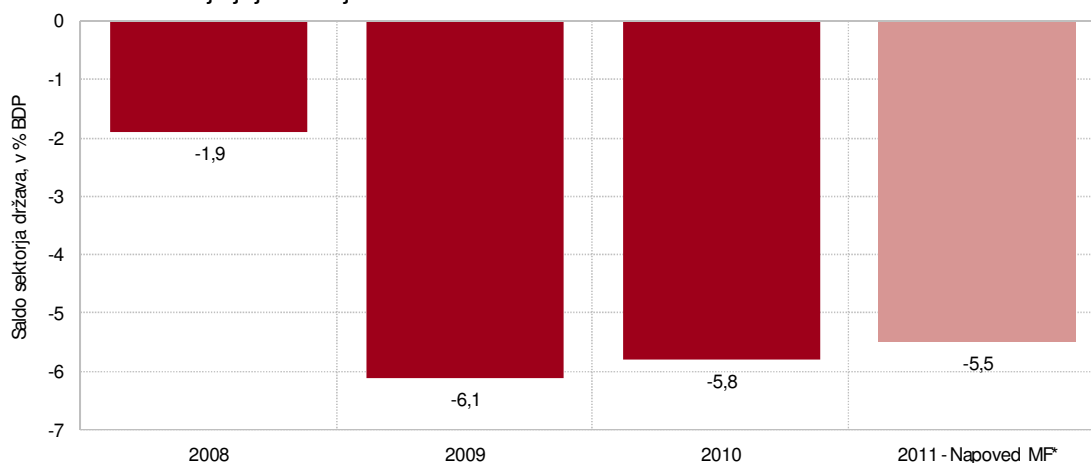
Vir: BS, SURS, 2012–2014 napoved UMAR.

Javne finance

Tudi lani se je ohranjal visok javnofinančni primanjkljaj, pomanjkanje načrtov za kredibilno konsolidacijo pa je v okolju splošnega zaostrovanja na trgih obveznic držav evrskega območja privedlo do dviga zahtevane donosnosti na slovenske obveznice.

Po izbruhu krize se je primanjkljaj zaradi padca prihodkov na eni strani in pod vplivom povečanja odhodkov (delovanje avtomatskih stabilizatorjev, sprejetje ukrepov za ohranjanje zaposlenosti in spodbujanje aktivnosti) na drugi strani, v letu 2009 povečal na 6,1 % BDP, v naslednjih dveh letih pa se ni bistveno znižal. Po zadnjih podatkih je v letu 2010 znašal 5,8 % BDP, za leto 2011 pa je ocenjen na 5,5 % BDP (EDP notifikacija, september 2011). Ob visokih primanjkljajih se je dolg sektorja država s 21,9 % BDP, kolikor je znašal pred krizo, lani povečal na 45,1 % BDP (EDP notifikacija, september 2011). Takšna gibanja, predvsem pa pomanjkanje načrta za kredibilno fiskalno konsolidacijo, so privedli do dviga zahtevane donosnosti na slovenski dolg, pri 10-letnih obveznicah RS na preko 7 %. Zaradi nedostopnosti do virov na evrskem trgu obveznic je RS zato ob koncu lanskega leta za potrebe financiranja primanjkljaja in refinanciranja obstoječega dolga izdala 18-mesečne zakladne menice na domačem trgu.

Slika 11: Primanjkljaj sektorja država

Vir: Ministrstvo za finance, SURS.

Opomba: *EDP notifikacija (september 2011).